

Єлизавета Бредіхіна,
здобувачка освіти Комунального закладу
«Полтавська загальноосвітня школа №2
Полтавської міської ради Полтавської області»
(Науковий керівник: канд. істор. наук, доц. **Жалій Т. В.**)

ДИТЯЧІ ЛІЧИЛКИ ЯК ЖАНР ДИТЯЧОГО ФОЛЬКЛОРУ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Стаття є результатом самостійного дослідження словесного супроводу ігрової діяльності учнів молодшої школи. Розглядаються також лічилки як елементи освітнього процесу. Здійснено класифікацію дитячих лічилок, зібраних у ході опитування.

Ключові слова: дитячі лічилки, гра, ігрова діяльність, початкова школа, учні.

За висловом відомого педагога В. О. Сухомлинського, «Гра – це величезне світле вікно через яке, в духовний світ дитини вливається цілющий потік уявлень понять про навколишнє». Під час гри дитина бавиться, розважається, навчається. Тому ми вирішили дослідити дитячий фольклор як багатожанрову систему прозових, речитативних, пісенних та ігрових творів.

У статті простежимо особливості використання дитячих лічилок як багатожанрової системи в ігровій діяльності під час освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти. Завданнями дослідження ми визначили таким: здійснити збір даних (дитячих лічилок); класифікувати дитячі лічилки і зібрані у ході опитування здобувачів освіти початкової школи опорних закладів. Різноманітний дитячий фольклор приваблює мою увагу впродовж останнього часу. Власні віршовані спроби у мене теж пов'язані з намаганням урізноманітнити такий ігровий вид дитячої діяльності. Не секрет, що вимоги нової української школи ставлять перед всіма учасниками освітнього процесу необхідність використання ігрового компоненту як обов'язкового в освітньому процесі сучасної школи. Оскільки реформа нової української школи передбачає обов'язкове включення ігрового компоненту в освітню діяльність, то використання дитячих лічилок у цьому процесі є вкрай необхідним.

Ми встановили, що існують альтернативні критерії класифікації лічилок. Відповідно до класифікації лічилок за формою вони розрізняються як: власне лічилки, лічилки-каламбури (містять незрозумілі слова); лічилки-замінники віршів (не містять ні незрозумілих, ні рахункових слів) [1].

Класифікація лічилок за видами передбачає їхній поділ на: лічилки-числовики або лічилки з цифрами, в основі лежить рахунок, а тому містяться лічильні слова та еквіваленти числівників:

Біля двору – дві Федори,
біля ганку – дві Тетянки,
а на лузі – дві Ганнусі,
біля річки – дві Марічки.
Ой, дівчаток тих багато.
Порахуйте їх, малята.

Виділяють заульні лічилки. Даний вид лічилки повністю або частково складається з зауму. Тут мають місце звукосполучення, які абсолютно не мають ніякого сенсу. Дітлахи з величезним задоволенням вчать складний текст. Причому відбувається цей процес граючись, легко і просто. Більше того, вони самі можуть придумати щось подібне, і навіть краще. Стиль сміливо можна віднести до дитячого фольклору. Одні говорять, що дані віршики є обривками заклинань. Інші думають – це осколки молитовних текстів на мові незапам'ятних часів. Дитячу заум відносять до зовсім іншої мови, у ній проглядається якась містика і загадка. Один з таких прикладів зауму: Чарбер-фарбер, жар бер-фук, Ам дам екі-беки тук, Бьюносеки арін-уф Эбит-дебіт, биткен-буф [2].

Лічилки-жеребкування вражають своєю різноманітністю і барвистістю. У жеребкувань хороше співзвуччя. Вони допомагають дітворі розділитися на команди. Кожен із гравців намагається зашифрувати своє ім'я, вибирає пару, йде до «маток», так званих сильні і спритні гравці команди. Вони роблять підбір учасників своєї команди, ґрунтуючись на якомусь реченні. Проводиться вибір серед тварин або предметів, рослин або казкових персонажів [3].

Назва лічилок-жеребкувань розвиває віршований слух і має в своєму розпорядженні, щоб своїми силами скласти шедевр, римуючи слова. Можна спробувати скласти повну нісенітницю, абракадабру [4-5]. Не забороняється створити щось нове зі звичайного, що свідчить про рівень естетичного розвитку і інтелектуального теж.

На основі проведеного дослідження та аналізу 45 лічилок, зібраних у 27-х школах Полтавської міської територіальної громади, ми зробили такі висновки:

1. Дитячі лічилки широко використовуються в освітньому процесі закладів загальної середньої освіти.

2. Дитячі лічилки є жанром дитячого фольклору, який ми розглядаємо як невід'ємний складник ігрової діяльності в освітньому процесі сучасного закладу освіти.

3. Це не лише вимога відповідно до концепції Нової української школи, а й ефективний засіб комунікації, розвитку мовленнєвої компетентності учнів початкової та основної шкіл.

Список використаних джерел та літератури

1. Лічилки, зібрані в Полтавській ЗОШ № 29. Особистий архів авторки.
2. Лічилки, зібрані в комунальному закладі «Полтавська ЗОШ І-ІІІ ступенів №2». Особистий архів авторки.
3. Лічилки, зібрані в Щербанівському ліцеї. Особистий архів авторки.
4. Лічилки, зібрані в Ліцеї №17 «Інтелект». Особистий архів авторки.
5. Лічилки, зібрані в Полтавській ЗОШ №38. Особистий архів авторки.

УДК 373.5.091.12:174

Богдана Гавриленко,

*здобувачка освіти Комунального закладу
«Полтавська загальноосвітня школа №2*

Полтавської міської ради Полтавської області»

(Науковий керівник: канд. істор. наук, доц. **Жалій Т. В.**)

ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ КАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ПОВНОЇ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

У статті висвітлюються особливості формування системи дотримання академічної доброчесності в умовах сучасного закладу загальної середньої освіти, розглядаються питання про її популяризацію серед школярів. Розкрито механізм упровадження й контролю за забезпеченням академічної доброчесності та охарактеризовано систему правоосвітньої та правовиховної роботи для забезпечення академічної доброчесності з досвіду діяльності комунального закладу «Полтавська загальноосвітня школа І–ІІІ ступенів №2 Полтавської міської ради Полтавської області»

Ключові слова: *академічна доброчесність, культура академічної доброчесності, заклад загальної середньої освіти, формування системи дотримання академічної доброчесності, механізм упровадження й контролю за забезпеченням академічної доброчесності.*

Етичні принципи, якими керуються учасники освітнього процесу, сьогодні набувають свого закріплення у нормативно-правових актах, що свідчить про посилену увагу до необхідності встановлення своєрідних «правил гри», які б стали основоположними і для педагогів, і для школярів.

Відповідно до норм ст. 42 Закону України «Про освіту» передбачається, що «академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень» [1].